

Як навчити дитину грати самостійно

Як розвивається вміння дитини грати?

Коли малюк починає виявляти цікавість до іграшок, до деяких пір йому не потрібен напарник у грі. Він перебирає іграшки, обмацує їх, визначає їхні ознаки і властивості. Присутність дорослого потрібна малюкові для відчуття власної безпеки.

Коли дитина починає ходити і опановує мовлення, вона вже може контактувати з іншими дітьми. Але при цьому охоче грає сама, постійно розширюючи коло доступних предметів і місць для гри. У віці до двох чи трьох років малюк усе одно шукає очима дорослого, і навіть якщо грає сам, час від часу звертається до мами або тата.

Чим дорослішою стає дитина, тим більше вона спілкується. Добре, коли малюк має можливість проводити багато часу з однолітками і дітьми різного віку. Тоді він швидко набуває чимало нових навичок: встановлювати контакт, розв'язувати конфлікти, давати відсіч, дружити. Але є ще одне вміння, яке слід опанувати дитині, — це вміння бути наодинці із самою собою і при цьому не нудьгувати.

Деякі дорослі, яким складно організовувати своє дозвілля інакше як за планшетом або телефоном, і гадки не мають, що могла б робити дитина, залишившись сама. Такі батьки намагаються зайняти ВЕСЬ вільний час малюка.

Чим може бути зайнята дитина, якщо їй зараз ні з ким пограти?

Вона може:

- малювати;
- розглядати книжки та енциклопедії;
- розглядати сімейні фотографії;
- спостерігати за поведінкою тварин;
- спостерігати за тим, що відбувається в природі;
- грати в спортивні ігри (м'яч, скакалка, батут та ін.);
- грати з «правильними» іграшками, які залучають дитячу творчість і фантазію;
- готувати нескладні страви;
- слухати музику;
- читати книги;
- майструвати вироби з різних матеріалів;
- конструювати;
- ліпити з тіста, пластиліну.

І братися до інших цікавих справ! Важливо надати дитині таку можливість, а не намагатися придумати їй заняття.

Тепер розгляньмо декілька типових ситуацій з дітьми, які зазнають труднощів, залишаючись наодинці із самими собою.

- *Дитині якій завжди нудно*

- Мамо, мені нудно! Бабусю, пограй зі мною! — ние дитина і кличе дорослого до своєї кімнати. І якщо мама або бабуся відмовляються, посилаючись на невідкладні справи, цілком може влаштувати тиху або гучну істерику. Спершу було б непогано встановити причину примх. Чи справді малюкові нудно або він вимагає вашої уваги, якої йому бракує? Найчастіше така поведінка спричинена саме дефіцитом уваги і не має нічого спільного зі справжньою нудьгою. І це легко перевірити. Спробуйте приділити дитині хоч трохи свого часу — разом пограйте, погуляйте, приготуйте вечерю або просто перегляньте улюблений мультфільм. І якщо після цього тема нудьги втратить свою актуальність, отже, ми правильно розгадали мотиви дитячої поведінки.

- *Занадто активна дитина*

Занадто активним дітям (не плутати з гіперактивними) часом теж складно організувати свій вільний час. Хоча б тому, що їм неймовірно важко всидіти на місці, надовго утримати увагу, довести до кінця задумане. Такі діти потребують особливого підходу. Вони не гратимуть тихо на килимку. Отже, знадобиться спортивний куточок (обов'язково з продуманими елементами безпеки), місце для рухливих ігор. В активних дітей можуть виникати проблеми із запам'ятовуванням, дотриманням правил гри. Тому важливо в спільних іграх із дитиною учти її цього поступово, але наполегливо. «Я вже все зробив, мені нічого робити!» — з такими словами прибігає активний малюк до дорослих. Незавершені конструкції, вироби і малюнки — ось проблема такої дитини. І ваше завдання — запропонувати їй зробити перерву і все - таки закінчити свою роботу.

- *Дитина, яка не може без мами*

Про деяких дітей говорять, що вони «тримаються за мамину спідницю». Іноді це насправді так. Виникає доречне запитання: чому так відбувається? Нерідко подібні ситуації провокує сама мама, переймаючись щодо безпеки дитини. Ненька намагається тримати малятко поряд із собою, водить тільки за руку, часто бере на руки і не відпускає від себе ні на крок. Дитина може не відпускати маму від себе через те, що бачить її дуже рідко або раніше мала негативний досвід розлуки з мамою (перебувала сама в лікарні, мама від'їжджала кудись тощо). Уявити собі, що буде далі, нескладно. Дитина зазнаватиме труднощів, вступивши до дитсадка, перейшовши з дитсадка до школи, поїхавши до літнього табору. Отже, такому малюкові просто потрібен відповідний досвід, коли мама залишає його ненадовго самого, перебуваючи в іншій кімнаті. «Пограй трохи сам», «П'ять хвилин граєш сам, а потім ми граємо разом» — це слова, які дитина може бути не готова сприймати зараз. Але поступово малюк звикатиме до того, що мами немає поруч щомиті.

- *Дитина, яка «занурюється» у комп'ютер*

Якщо ви звикли давати дитині телефон або планшет, щойно в неї видається вільна хвилинка, будьте готові до того, що вона не вмітиме займати себе в інші способи. Проблема виникне саме тоді, коли з якоїсь причини у вас на похваті не опиниться гаджету. Дитина розгубиться в такій

ситуації, не знатиме, що робити, вередуватиме, перевірятиме на міцність батьківські нерви. Звичайно, дозволити малюкові пограти в комп'ютерну гру дуже просто й ефективно. Дитина матиме захопливу справу, поки ви, наприклад, стоїте в черзі до лікаря або їдете кудись. Але таке дозвілля стає для малюка звичним. Він втрачає потребу придумувати собі заняття. Це негативно позначається на розвитку дитячої фантазії, адже малюкові не доводиться нічого уявляти.

- *Дитина, у якої забагато вільного часу*

Якщо дитина дуже часто надана сама собі, не має якихось цікавих і активних занять, то навіть якщо вона і може вигадати для себе цікаву справу, але часу для неї має забагато. Уявіть собі, що для дитини день не такий короткий і швидкоплинний, як для дорослої людини. Малюкові може здаватися, що день триває приблизно як тиждень. Деякий час дитина гратиме сама, але якщо батьки не можуть приділити малюкові достатньо часу, він нудьгуватиме, вередуватиме, смикатиме дорослих і, врешті-решт, усе може закінчитися погано. Наприклад, псуванням речей, травмами. І все це тільки заради того, щоб дорослі звернули на нього увагу.

- *Дитина, якій бракує вільного часу*

Хочете, щоб дитина навчилася грати самостійно? Тоді подумайте, чи вистачає їй часу для цього. Наприклад, малюк дуже пізно повертається додому після занять у секціях і гуртках і все, що він устигає зробити, — це повечеряти і лягти спати. Але раптом у вас видалася вільна година. І в дитини цей час з'явився. Та ось біда — малюк не звик грати вдома, самостійно, тому що весь час обмежений певним розкладом, його постійно кудись кваплять. І в тих гуртках і секціях, які він відвідує, немає часу перевести дух і подумати про те, чим би він хотів займатися. Такі переобтяжені діти нерідко можуть поводитися нервово, влаштовувати істерики, відмовлятися від їжі. Це результат емоційного перевантаження. Усе, що треба дитині — час для спокійної гри. «Я хочу побути сам», — сигналізує дорослим такий малюк.

Як навчити дитину займати себе чимось у вільний час

1. Ненадовго залишайте дитину саму в кімнаті.

Звичайно, деякі батьки люблять, щоб їхній малюк був у них весь час перед очима. Але це неправильне ставлення до дитини, яка вже не потребує тотального контролю і готова сама організувати свою гру.

- Пограй трохи сама, — говорите ви. — Мені треба приготувати вечерю (зателефонувати, зайнятися домашніми справами та ін.). І це абсолютно нормально, тому що так ви стимулюєте дитину до самостійності, уміння залишатися наодинці із самою собою. Якщо малюкові важливо бачити вас, можете прочинити двері. Або час від часу заглядати до дитячої кімнати, щоб посміхнутися, сказати добре, підбадьорливе слово або швидко пограти в хованки: «Ку-ку!».

2. Облаштуйте дитині місце для гри

Якщо в малюка не буде такого місця, де він міг би усамітнитися і пограти, то й бажання грати в нього не буде. Навіть якщо у вас немає можливості облаштувати цілу дитячу кімнату, виділіть дитині таке затишне місце, де вона могла б грати, не лише нікому не заважаючи, але й не перебуваючи у всіх на видноті. Адже не даремно діти намагаються спорудити собі «халабуди», «курени» та інше. Такі штуки можна купити в магазині, а можна змайструвати з підручного матеріалу — непотрібних коробок, пледів і покривал.

Місце для дитячої гри не можна влаштовувати на проході, у шумному місці, там, де працює телевізор або дитині доводиться прибирати свої іграшки, щоб на них ніхто не наступив. Важливо, щоб малюк міг залишити свою незавершену роботу (конструкцію, споруду, малюнок) і закінчити її пізніше.

3. Учть дитину організовувати свою гру

Поки дитина маленька, дорослі вчать її грати. Наприклад, мама показує, як можна використати брязкальце або кубики. Або разом із дитиною будує замок із конструктора. Поступово малюк засвоює якісь правила гри, способи маніпуляції з предметами, вчиться придумувати свої ігри і правила. Важливо не нав'язувати дитині якихось ідей і суворих правил, а, навпаки, стимулювати її фантазію. Не критикувати («Що це ти тут побудував?», «Навіщо ти стукаєш іграшкою по підлозі?», «Ну, і що це в тебе таке?»), а хвалити і заохочувати малюка («Мені подобається твоя ідея», «Як цікаво ти придумав», «Дуже красивий малюнок»).

4. Купуйте дитині іграшки, які розвивають увагу

Йдеться про те, щоб не купувати дитині багато таких іграшок, з якими вже нічого не можна зробити. Наприклад, радіокерований робот здатний виконувати безліч різноманітних функцій, але його складно застосувати якимось інакше. А дерев'яний конструктор із деталями різної форми стимулює уяву. Книга-розмальовка із завершеними картинками потребує менше фантазії, ніж книга з домальовуваннями. Великі аркуші паперу і коробки фарб або олівців набагато краще стимулюють уяву, ніж готові шаблони. Чому так важливо використовувати такі іграшки? Тому, що гра з ними потребує значно більше часу і викликає живий дитячий інтерес. Тобто з ними дитина із задоволенням гратиме сама.